

Spre un nou sistem electoral

Iulian Stănescu¹

***Institutul de Cercetare a Calității
Vieții***

Sursa: Revista Inovația Socială nr. 2/2013 (iulie-decembrie)

URL stabil: <http://www.inovatiasociala.ro/articol/115/>

Publicată de: Institutul de Cercetare a Calității Vieții

Revista Inovația Socială este o revistă online creată în cadrul proiectului „Inovația Socială - Factor al dezvoltării socio-economice”, proiect coordonat de Prof.dr. Cătălin Zamfir în cadrul Institutului de Cercetare a Calității Vieții. Această revistă utilizează politica liberului acces la conținut, pornind de la principiul conform căruia cercetarea deschisă publicului sporește schimbul global de cunoaștere. Inovația socială este o revistă electronică pe care cititorii o pot urmări pe măsură ce este scrisă și pe care o pot scrie ei înșiși. Revista va avea o apariție bianuală, dar fără a avea o dată de apariție, ci un interval în care este scrisă. Astfel, în lunile ianuarie-iunie va fi scris primul număr, iar în lunile iulie-decembrie va fi scris cel de-al doilea număr. În perioada respectivă, pe platforma online vor fi publicate în timp real contribuțiile și dialogurile generate între cititori și contribuitori.

Prin accesarea articolelor din arhiva Revistei Inovația Socială indicați acceptarea termenilor și condițiilor de utilizare care sunt disponibile la adresa <http://www.inovatiasociala.ro/> care indică, în parte, faptul că puteți utiliza copiile articolelor doar pentru utilizare personală, necomercială. Vă rugăm să contactați redacția pentru alte tipuri de utilizare la adresa .

Orice copie a materialelor din Revista Inovația Socială trebuie să conțină aceeași notă de drepturi legale, așa cum apar acestea pe ecran sau tipărite.

Spre un nou sistem electoral

Iulian Stănescu

Rezumat:

Materialul de față cuprinde, într-o formă mai extinsă, conținutul unui memorandum înaintat Comisiei comune a Camerei Deputaților și Senatului pentru elaborarea propunerilor legislative privind legile electorale. Pornind de la principalele contribuții din literatura de specialitate privind legătura dintre sisteme electorale și sistemul de partide și caracteristicile specifice ale procesului de schimbare a sistemului electoral, este propusă trecerea la un sistem electoral pe baza reprezentării proporționale, introducerea unor mecanisme de reducere a costurilor campaniei electorale și lărgire a caracterului democratic a procesului electoral. În privința numărului de parlamentari, este oferită o variantă de ajustare – pentru fiecare unitate administrativ teritorială și per total – în raport cu datele recensământului populației din 2011.

Cuvinte cheie: Sistem electoral, reprezentare proporțională, reforma financiară a campaniilor, Parlamentul României, legi electorale

Abstract:

This paper is an enlarged version of a memorandum to the Joint Committee of the Romanian Chamber of Deputies and Senate for drafting the bills for electoral laws. Starting with a brief overview of the main contributions on the relation between electoral and party systems, and the general features of any process of change in the electoral rules, a proposal is put forward to change the Romanian electoral system to proportional representation, for campaign finance reform and overall further democratisation of the electoral process. In addition, the proposal contains a new apportionment of seats at county and national level, according to the results of the 2011 population census.

Keywords: electoral system, proportional representation, campaign finance reform, Romanian Parliament, electoral laws

În sociologia politică și în politologie, relația dintre sistemele electorale și sistemele de partide reprezintă o temă de analiză încă de la mijlocul secolului trecut. Maurice Duverger (1950) a fost primul care a sintetizat relația dintre sistemele electorale și sistemele de partide prin 3 „legi” principale:

- (1) *reprezentarea proporțională tinde către un sistem de partide multiple, rigide, independente și stabile (cu excepția cazului prezentat de mișcările pasionale);*

- (2) *scrutinul majoritar cu două tururi tinde către un sistem de partide multiple, suple, dependente și relativ stabile (pentru toate cazurile);*
- (3) *scrutinul majoritar cu tur unic tinde spre un sistem dualist, cu alternanța la putere a marilor partide independente.*

Cu alte cuvinte, sistemul majoritar uninominal cu 1 tur (exemplul britanic) conduce la un sistem cu două mari partide, sistemul majoritar uninominal cu două tururi (exemplul francez) la un sistem multipartid cu două mari coaliții de partide, iar sistemul proporțional la un sistem multipartid, cu un grad ridicat de libertate al partidelor în formarea coalițiilor.

Duverger își construiește explicația pe baza a două categorii de factori, *mecanici și psihologici*. Factorul mecanic reiese din efectele puternice de suprareprezentare în cazul primelor două partide ca mărime, respectiv de subreprezentare în cazul celorlalte partide. Aceste efecte se întâlnesc în cazul sistemelor majoritare, din care cel majoritar uninominal într-un singur tur este cel mai des întâlnit. Factorul *psihologic* completează pe cel mecanic, în sensul că legile electorale schimbă comportamentul alegătorilor și al politicianilor. În sistemele majoritare uninominale cu un tur alegătorul realizează că își „pierde” votul alegând orice alt partid în afara celor două mari și recurge la un „votul util”. În cazul politicianilor, aceștia vor realiza rapid că nu au șansa accedea la o demnitate publică decât prin apartenența la unul dintre cele două partidele mari. Ca urmare, factori structurali blochează sistematic șansele partidelor mai mici de a accede în parlament.

Principala critică adusă legilor lui Duverger a fost că nu ar ține cont de specificul istoric și sociologic al diferitelor țări (Martin, 1999, p. 116). Ulterior, Duverger (1976, pp. 290-92) și-a nuanțat poziția, comparând acțiunea sistemelor electorale cu cea a „unei frâne sau a unui accelerator”, deoarece „modurile de scrutin nu joacă un rol motor propriu; realitățile naționale, ideologiile și mai ales structura socio-economică au, în general, acțiunea cea mai hotărâtoare în această privință.”

Douglas Rae (1967, pp. 67-129) a identificat o serie de *efecte comune* ale tuturor sistemelor electorale, dar și unele *efecte diferențiate*. În cadrul *efectelor comune* sunt incluse următoarele:

- (1) *toate sistemele electorale tind să genereze rezultate disproporționate, favorabile partidelor mari și defavorabile partidelor mici;*
- (2) *toate sistemele electorale tind să reducă numărul efectiv de partide parlamentare în raport cu numărul efectiv de partide care participă la alegeri;*
- (3) *toate sistemele electorale pot fabrica (crea artificial) o majoritate parlamentară pentru partidele care nu au obținut susținerea majorității alegătorilor.*

Printre *efectele diferențiate* se regăsesc următoarele:

- (1) *toate cele trei tendințe de mai sus sunt mult mai puternice în sistemele majoritare decât în cele proporționale; acest fapt nu este întâmplător, ci sistematic;*
- (2) *disproporționalitatea sistemelor proporționale (RP) depinde de magnitudine; cu cât crește magnitudinea circumscripțiilor (numărul de mandate), cu atât sistemele devin mai proporționale;*

- (3) *cu cât magnitudinea circumscripțiilor crește, cu atât rezultatele oferite de diversele formule proporționale sunt mai convergente.*

Arend Lijphart a dezvoltat studiile comparativiste asupra sistemelor electorale, în special asupra disproporționalității și a influenței asupra sistemelor de partide. Într-un studiu privind modele ale democrației ce cuprinde 36 de țări, Lijphart consideră că în țările vest-europene (cu profil multiconfesional, având câteva clivaje sociale și sistem multipartid) sisteme proporționale au asigurat emergența unui sistem democratic cu o mai largă implicare a diferitelor grupuri sociale în dezbateră și decizia politică, pe care l-a denumit democrație consociativă. În același timp, există și un model anglo-saxon, pe care Lijphart îl denumește modelul Westminster, care include, între altele, un sistem cu două partide, scrutin majoritar uninominal și cabinete monoculare. Cu alte cuvinte, cele două tipuri fundamentale de sisteme electorale, majoritar și proporțional, reprezintă și moduri diferite de a face politică, două modele distincte de cultură politică (Lijphart, 2006).

În ceea ce privește procesul de schimbare a sistemului electoral, Pierre Martin (1999, pp. 144-145) a identificat câteva caracteristici generale:

- (1) *modurile de scrutin sunt în aceeași măsură produsul sistemelor politice ca și invers;*
- (2) *pozițiile partidelor politice față de modurile de scrutin sunt în esență în funcție de interesele lor electorale;*
- (3) *alegerea modului de scrutin este în general o înțelegere între principalele forțe politice;*
- (4) *schimbările de mod de scrutin intervin mai mereu în timpul crizelor politice care antrenează bulversări, în care schimbările modurilor de scrutin nu sunt decât un aspect;*
- (5) *reprezentanții aleși printr-un anumit mod de scrutin au adeseori tendința să creadă că realegerea lor ar fi compromisă în alt mod de scrutin.*

Principiile care stau la baza propunerii de față includ:

1. **asigurarea stabilității politice**, prin formarea guvernului de către majorități parlamentare clare și transparente, evitând instabilitatea politică;
2. **reducerea costurilor campaniei electorale**, ca factor stimulator structural al corupției în sistemul politic;
3. **lărgirea bazei sociale de recrutare a parlamentarilor**, asigurând astfel un nivel mai ridicat de competență și democrație în procesul legislativ;
4. **asigurarea proporționalității numărului de parlamentari cu populația României**, conform art. 62 (3) din Constituție, caracterului unitar al Statului Român, tradițiilor și principiilor democratice.

1. **asigurarea stabilității politice**

- presupune un sistem proporțional cu primă majoritară explicită sau implicită (după model italian sau spaniol);
- favorizarea formării unor largi blocuri electorale pentru a beneficia de efectul de primă electorală al sistemului;

- prin constituirea facilă a majorității parlamentare datorită primei electorale este redusă posibilitatea construcției unei majorități parlamentare prin migrație politică și care nu reiese din rezultatul alegerilor, precum în 2004 și 2009;
- prevenirea situațiilor de instabilitate politică cauzate de crize guvernamentale sau parlamentare, precum în legislaturile 1996-2000 și 2004-2008 ori majorități netransparente precum în legislatura 2008-2012.

2. **reducerea costurilor campaniei electorale**

- presupune un sistem proporțional cu scrutin de listă închisă sau, preferabil, deschisă și preordonată;
- campaniile uninominale sunt scumpe și cresc costurile campaniei electorale, de unde dependența sistemului politic de bani negri și corupție structurală;
- luarea în considerare a modificării legii partidelor politice pentru a permite cofinanțarea din fonduri publice a campaniei electorale, cu scopul de a reduce dependența partidelor și candidaților de donatorii influenți, principala sursă a banilor negri din sistemul politic;
- finanțarea publică a partidelor, atât în perioada campaniilor electorale cât și permanent, atinge un nivel semnificativ, uneori chiar preponderent, în Europa Occidentală – Austria, Suedia, Italia, Spania, Danemarca, Franța, Olanda etc. (Ohman, 2011);
- este o recomandare a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, Comisiei de la Veneția, Băncii Mondiale și Centrului Carter (Ohman și Zainulbhai, 2009, p. 58).

3. **lărgirea bazei sociale de recrutare a parlamentarilor**

- renunțarea la scrutinul uninominal, care prin costurile substanțiale pe care le implică, conduce la recrutarea sistematică de candidați din mediul de afaceri, cel mai adesea chiar a acelor care fac afaceri cu statul;
- rezultă o lipsă de competență în procesul legislativ în mai toate domeniile, cele mai grave situații fiind în domeniile juridic, politici macroeconomice și politici sociale (învățământ, sănătate, protecție socială);
- introducerea unor reguli și mai stricte de separare a mediului economic de cel politic și prevenire a conflictului de interese (renunțarea la afaceri și participarea la părți sociale în firme și/sau ca respectivele firme să facă afaceri cu statul);
- cote procentuale minime de candidați femei, tineri;
- luarea în considerare a introducerii unui sistem de alegeri primare sau preliminare pentru stabilirea listei (preordonate) de candidați; alegerile primare ar putea avea loc cu 9 luni înainte, spre exemplu în septembrie 2015 pentru alegerile locale din mai-iunie 2016 și în februarie-martie 2016 pentru alegerile parlamentare din noiembrie-decembrie 2016.

4. **păstrarea Senatului și alegerea directă a senatorilor**

- păstrarea Senatului:
 - o bicameralismul este un element de tradiție în România, introdus prin Statutul lui Cuza în 1864;

- prin istoria sa, parlamentul este o instituție care s-a dezvoltat având o structură cu două camere, care permite controlul reciproc și oferă premisele unui proces legislativ mai riguros;
- modelul unicameral este de dată mai recentă și preponderent în țările mici, de sub 10 milioane de locuitori sau cu regim nedemocratic;
- dintre cele 16 state europene cu peste 10 milioane de locuitori, 11 au parlament bicameral;
- dintre statele europene cu populație de mărimea României sau mai mari, numai Turcia și Ucraina au parlament unicameral, dar cu un număr de parlamentari aproximativ dublu față de nivelul indicat de aplicarea regulii rădăcinii cubice la numărul de locuitori;
- în perioada comunistă, România a avut un parlament unicameral, lipsit de putere reală;
- alegerea directă a senatorilor
 - un drept electoral câștigat prin Revoluția din 1989, care a devenit deja o practică socială consacrată: românii sunt deja obișnuiți să aleagă direct demnitarii la nivel central și local;
 - caracterul profund democratic al alegerii directe;
 - din cele 18 state europene care au un sistem bicameral, senatorii sunt aleși direct în 9, indirect în 6, numiți în două, iar într-un caz este un sistem hibrid de alegeri indirecte și numiri (anexa 3);
 - alegerea directă are loc mai degrabă în state unitare, cum este și România – 6 dintre cele 9 sunt state unitare, restul federale;
 - Constituția în vigoare prevede alegerea directă a senatorilor.
- proporționalitatea mandatelor pe județe cu populația
 - un număr egal de senatori pentru fiecare județ, indiferent de populație, nu ar fi conform caracterului egal al votului: circa 180.000 de cetățeni cu drept de vot din Tulcea ar alege doi senatori, la fel precum aproximativ 600.000 din Iași, ceea ce este aberant;
 - Constituția în vigoare prevede egalitatea votului și în sensul egalității importanței voturilor exprimate, de unde regula stabilirii numărului senatorilor și deputaților în raport cu populația județelor.

5. stabilirea numărului de parlamentari în raport cu populația României

- renunțarea la actualul sistem electoral, care prin numărul foarte ridicat de parlamentari aleși în 2012 nu respectă regula constituțională a proporționalității cu populația;
- punerea în acord a numărului total de parlamentari cu datele recensământului populației și locuințelor 2011 prin aplicarea regulii rădăcinii cubice în stabilirea numărului de deputați (Lijphart, 2006, p. 151);
- păstrarea caracterului egal al votului în sensul importanței voturilor exprimate, deci stabilirea numărului de deputați și senatori proporțional cu numărul de locuitori ai județelor;
- prevedere în lege pentru un proces automat de actualizare a numărului de parlamentari după fiecare recensământ (care are loc la 10 ani);
- număr impar de parlamentari în ambele camere pentru a preveni posibilitatea unei situații de blocaj în caz de paritate între putere și opoziție;
- în anexele 1 și 2 este prezentat cum ar arăta Parlamentul României pornind de la o normă de reprezentare de cca. 71.000 de locuitori pentru Camera Deputaților, stabilită prin regula rădăcinii cubice (numărul de parlamentari este rădăcină cubică din totalul populației) și de circa 162.000 pentru Senat;

- prin aplicarea propunerilor de mai sus, rezultă o scădere a numărului de deputați cu 39% față de totalul de aleși în 2012 și de 15% față de totalul normat prin lege de 315 (fără a lua în considerare în ambele cazuri pe reprezentanții minorităților naționale); la Senat rezultă o scădere cu 36% față de totalul de aleși în 2012 și de 15% față de totalul de 137 normat prin legea în vigoare;
- luarea în considerare și a reducerii ușoare a numărului de deputați ai minorităților naționale, având în vedere scăderea generală a numărului de parlamentari;
- prin aplicarea regulii rădăcinii cubice reiese un total de 384 de parlamentari (fără minorități naționale), cu respectarea principiului proporționalității față de populație și fără a introduce un nivel arbitrar (gen 300 de parlamentari), prin care competența parlamentului de a elabora legi ar fi slăbită masiv.

6. problema listelor electorale permanente

- situația aberantă a listelor electorale permanente:
 - o 18,4 milioane persoane față de o populație totală la recensământ (inclusiv cei până în 18 ani și cei fără drept de vot) de 19,04 milioane persoane (INS, 2012) și 15,7 milioane persoane cu cărți de identitate valide în baza Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date (DEPABD, 2012);
 - o populația din listele electorale permanente crește din 1992 (16,6 milioane), deși populația României scade; fenomenul nu se poate explica demografic, ci prin slaba capacitate administrativă;
- soluție: actualizarea automată a listelor electorale conform bazei de date a Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date a Ministerului de Interne și, ca atare, trecerea responsabilității gestionării acestora de la Autoritatea Electorală Permanentă la Ministerul de Interne, eliminând un paralelism inutil.

Sinteza propunerilor

- 1. sistem proporțional cu primă majoritară pentru partidul sau alianța de partide care obține cel puțin 40% din voturi**
- 2. 269 de deputați, plus cei ai minorităților naționale și 117 senatori, la o normă de reprezentare de 71.000 de cetățeni cu drept de vot la Cameră și 162.000 la Senat**
- 3. păstrarea Senatului și alegerea directă a senatorilor**
- 4. introducerea cofinanțării publice a campaniilor electorale după modelul vest-european, ca formă de limitare a efectelor negative a dependenței partidelor de donatori influenți, corupți sau nu**

5. introducerea alegerilor primare sau preliminare

6. cote procentuale minime privind ponderea femeilor pe listele de candidați

Anexa 1 – Structura propusă a Camerei Deputaților

269 mandate cu normă de reprezentare de un deputat la 71.000 de locuitori, la care se adaugă mandatele minorităților naționale

nr. crt.	judet	populație RPL 2011	deputați actuali	propunere deputați	diferența
1	Alba	327.224	5	5	0
2	Arad	409.072	7	6	-1
3	Argeș	591.532	9	8	-1
4	Bacău	583.588	10	8	-2
5	Bihor	549.752	9	8	-1
6	Bistrița-Năsăud	277.861	4	4	0
7	Botoșani	398.938	6	6	0
8	Brașov	505.442	8	7	-1
9	Brăila	304.925	5	4	-1
10	București	1.677.958	28	24	-4
11	Buzău	432.054	7	6	-1
12	Caraș-Severin	274.277	5	4	-1
13	Călărași	285.050	5	4	-1
14	Cluj	659.370	10	9	-1
15	Constanța	630.679	10	9	-1
16	Covasna	206.261	4	3	-1
17	Dâmbovița	501.996	8	7	-1
18	Dolj	618.335	10	9	-1
19	Galați	507.402	9	7	-2
20	Giurgiu	265.494	4	4	0
21	Gorj	334.238	6	5	-1
22	Harghita	304.969	5	4	-1
23	Hunedoara	396.253	7	6	-1
24	Ialomița	258.669	4	4	0
25	Iași	723.553	12	10	-2
26	Ifov	364.241	4	5	1
27	Maramureș	461.290	7	6	-1
28	Mehedinți	254.570	4	4	0
29	Mureș	531.580	8	7	-1
30	Neamț	452.900	8	6	-2
31	Olt	415.530	7	6	-1
32	Prahova	735.903	12	10	-2
33	Satu Mare	329.079	5	5	0
34	Sălaj	217.895	4	3	-1
35	Sibiu	375.992	6	5	-1
36	Suceava	614.451	10	9	-1
37	Teleorman	360.178	6	5	-1
38	Timiș	649.777	10	9	-1
39	Tulcea	201.462	4	3	-1
40	Vâlcea	355.320	7	5	-2
41	Vaslui	375.148	6	5	-1

42	Vrancea	323.080	6	5	-1
43	afara țării		4	0	-4
	total	19.043.288	315	269	-46

Anexa 2 – Structura propusă a Senatului

117 mandate cu normă de reprezentare de un senator la 162.000 de locuitori

nr. crt.	judet	populație RPL 2011	senatori actuali	propunere senatori	diferența
1	Alba	327.224	2	2	0
2	Arad	409.072	3	3	0
3	Argeș	591.532	4	4	0
4	Bacău	583.588	4	4	0
5	Bihor	549.752	4	3	-1
6	Bistrița-Năsăud	277.861	2	2	0
7	Botoșani	398.938	3	2	-1
8	Brașov	505.442	4	3	-1
9	Brăila	304.925	2	2	0
10	București	1.677.958	12	10	-2
11	Buzău	432.054	3	3	0
12	Caraș-Severin	274.277	2	2	0
13	Călărași	285.050	2	2	0
14	Cluj	659.370	4	4	0
15	Constanța	630.679	4	4	0
16	Covasna	206.261	2	1	-1
17	Dâmbovița	501.996	3	3	0
18	Dolj	618.335	5	4	-1
19	Galați	507.402	4	3	-1
20	Giurgiu	265.494	2	2	0
21	Gorj	334.238	2	2	0
22	Harghita	304.969	2	2	0
23	Hunedoara	396.253	3	2	-1
24	Ialomița	258.669	2	2	0
25	Iași	723.553	5	4	-1
26	Ifov	364.241	2	2	0
27	Maramureș	461.290	3	3	0
28	Mehedinți	254.570	2	1	-1
29	Mureș	531.580	4	3	-1
30	Neamț	452.900	3	3	0
31	Olt	415.530	3	3	0
32	Prahova	735.903	5	5	0
33	Satu Mare	329.079	2	2	0
34	Sălaj	217.895	2	1	-1
35	Sibiu	375.992	3	2	-1
36	Suceava	614.451	4	4	0
37	Teleorman	360.178	3	2	-1
38	Timiș	649.777	4	4	0
39	Tulcea	201.462	2	1	-1
40	Vâlcea	355.320	3	2	-1
41	Vaslui	375.148	3	2	-1
42	Vrancea	323.080	2	2	0

43	afara țării		2	0	-2
	total	19.043.288	137	117	-20

Anexa 3 – Structura parlamentelor statelor din Europa și procedura de desemnare a membrilor camerelor superioare. Surse: Uniunea Inter-parlamentară, baza de date Parline; ONU, Departamentul de Afaceri Economice și Sociale, Divizia Populație; * - RPL 2011 pentru România

nr. crt.	stat	tip parlament	populație 2010 milioane locuitori	alegerea camerei superioare
1	Rusia	bicameral	143,0	aleși indirect de regiuni
2	Germania	bicameral	82,2	aleși indirect dintre membrii majorității din fiecare land
3	Turcia	unicameral	72,8	
4	Franța	bicameral	62,8	aleși indirect la nivel de departament
5	Marea Britanie	bicameral	62,0	numiți de premier și prin alte modalități
6	Italia	bicameral	60,6	aleși direct
7	Spania	bicameral	46,1	aleși direct
8	Ucraina	unicameral	45,4	
9	Polonia	bicameral	38,3	aleși direct
10	România	bicameral	19,0*	aleși direct
11	Olanda	bicameral	16,6	aleși indirect de consiliile provinciale
12	Grecia	unicameral	11,4	
13	Belgia	bicameral	10,7	aleși direct
14	Portugalia	unicameral	10,7	
15	Cehia	bicameral	10,5	aleși direct
16	Ungaria	unicameral	10,0	
17	Serbia	unicameral	9,9	
18	Belarus	bicameral	9,6	aleși direct
19	Suedia	unicameral	9,4	
20	Azerbaidjan	unicameral	9,2	
21	Austria	bicameral	8,4	aleși indirect de reprezentanții landurilor
22	Elveția	bicameral	7,7	aleși direct
23	Bulgaria	unicameral	7,5	
24	Danemarca	unicameral	5,6	
25	Slovacia	unicameral	5,5	
26	Finlanda	unicameral	5,4	
27	Norvegia	bicameral	4,9	aleși direct
28	Irlanda	bicameral	4,5	asemănător Camerei Lorzilor din Marea Britanie
29	Croația	unicameral	4,4	
30	Georgia	unicameral	4,4	
31	Bosnia–Herțegovina	bicameral	3,8	aleși indirect de adunările republicilor componente
32	Moldova	unicameral	3,6	
33	Lituania	unicameral	3,3	
34	Albania	unicameral	3,2	
35	Armenia	unicameral	3,1	
36	Letonia	unicameral	2,3	
37	FRI Macedonia	unicameral	2,1	
38	Slovenia	bicameral	2,0	aleși indirect de comunitățile locale, numiți de partenerii sociali
39	Estonia	unicameral	1,3	
40	Cipru	unicameral	1,1	
41	Munte negru	unicameral	0,6	
42	Luxemburg	unicameral	0,5	

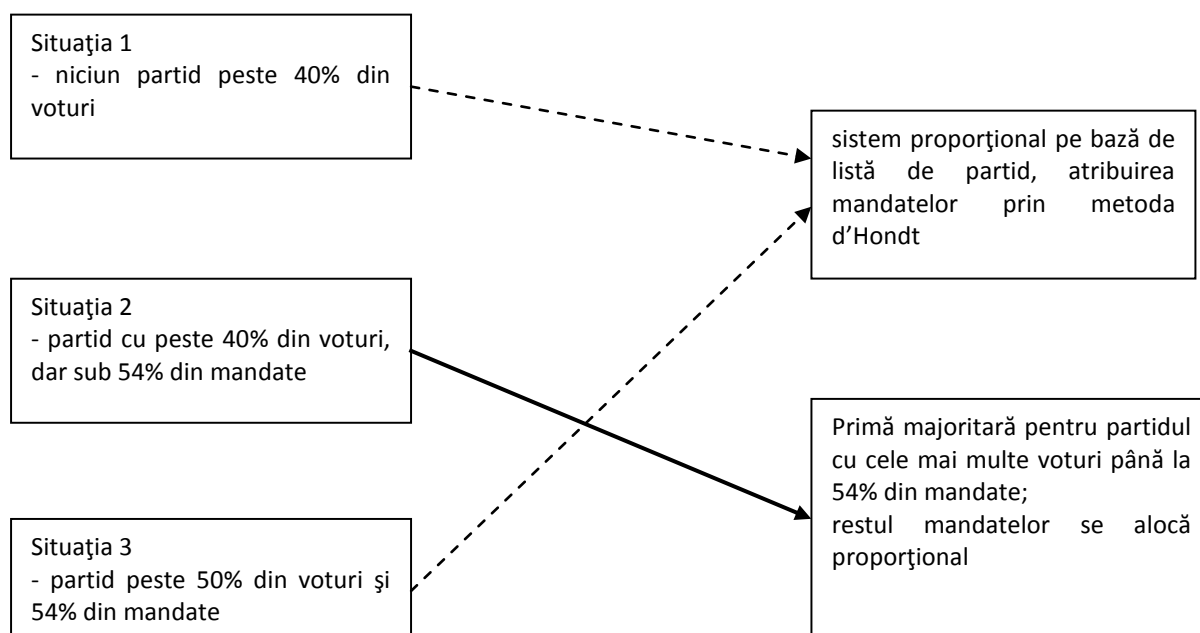
43	Lichtenstein	unicameral	0,4
44	Malta	unicameral	0,4
45	Islanda	unicameral	0,3
46	Andorra	unicameral	0,1
47	San Marino	unicameral	0,0

Anexa 4 – cum ar funcționa prima electorală în România

Situația 1 – niciun competitor electoral – partid, alianță electorală, alianță politică - nu obține mai mult de 40% din voturi; în acest caz, distribuția mandatelor se face prin sistemul proporțional pe bază de listă de partid, cu atribuirea mandatelor prin metoda d’Hondt; în esență se revine la sistemul electoral dintre 1990-2004.

Situația 2 – un competitor electoral obține peste 40% din voturi, dar mai puțin de 50%, având cel mai mare număr de mandate, dar nu și o majoritate absolută; acest competitor electoral beneficiază de o primă electorală, prin care îi sunt atribuite numărul necesar de mandate pentru un total de 146 mandate la Camera și 64 la Senat, reprezentând 54% din total mandate. Restul mandatelor se alocă, proporțional după numărul de voturi, partidelor din opoziție. Față de situația 1, pentru alocarea diferenței de mandate necesare primei majoritare, se atribuie din mandatele ce ar fi revenit altor competitori electorali conform listei ordonate crescător pe circumscripții electorale la nivel național prin metoda d’Hondt.

Situația 3 - un competitor electoral obține peste 50% din voturi, având o majoritate absolută de cel puțin 54% din mandate, respectiv 146 de mandate în Camera Deputaților și 64 în Senat, fapt pentru care prima electorală nu mai este necesară, distribuția mandatelor având loc precum în situația 1.

Bibliografie

DEPABD 2012. Situația privind numărul alegătorilor înscriși în listele electorale permanente și posesorii de carte de identitate, la data de 09.07.2012.

<http://www.becreferendum2012.ro/DOCUMENTE%20BEC/Situatie.pdf>.

Duverger, Maurice (coord.) 1950. *L'influence des systemes électoraux sur la vie politique*, Paris: Armand Colin.

Duverger, Maurice 1976. *Les partis politiques*, Paris, Armand Colin.

INS 2012. Comunicat de presă privind rezultatele preliminare ale Recensământului Populației și Locuințelor - 2011.

http://www.insse.ro/cms/files%5Cstatistici%5Ccomunicate%5Calte%5C2012%5CRPL_rezultate%20preliminare.pdf.

Lijphart, Arend 2006. *Modele ale democrației. Forme de guvernare și funcționare în treizeci și șase de țări*, Iași, Polirom.

Martin, Pierre 1999. *Sistemele electorale și moduri de scrutin*, București, Monitorul Oficial.

Ohman, Magnus 2011. Global Trends in the Regulation of Political Finance. *IPSA-ECPR Joint Conference: Whatever Happened to North-South?* University of Sao Paulo, Brazil.

Ohman, Magnus & Zainulbhai, Hani (coord.) 2009. *Political Finance Regulation: The Global Experience*, Washington, DC: International Foundation for Electoral Systems.

Rae, Douglas W. 1967. *The Political Consequences of Electoral Laws*, New Haven, Yale University Press.

Baze de date

INS, baza de date Tempo <https://statistici.insse.ro/shop/>

Uniunea Inter-parlamentară, baza de date Parline <http://www.ipu.org>

ONU, Departamentul de Afaceri Economice și Sociale, Divizia Populație
<http://www.un.org/en/development/desa/population/>